OILA HUQUQIDA BOLALAR MANFAATLARINING USTUVORLIGI: ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA HUQUQIY ISLOHOTLAR

IIV SURXONDARYO AKADEMIK LITSEYI
HUQUQSHUNOSLIK FANI O'QITUVCHISI
KO'CHKINOVA ADOLAT GULMUROD QIZI

Annotatsiya. *Mazkur ilmiy tezisda oila huquqida bolalar manfaatlarini ustuvor ta'minlash tamoyilining nazariy-huquqiy asoslari, zamonaviy yondashuvlari hamda milliy va xalqaro huquq normalari asosida rivojlanish tendensiyalari tahlil qilinadi. So'nggi yillarda oilaviy munosabatlarni tartibga solishda bolaning huquq va qonuniy manfaatlarini himoya qilish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Tezisda sud amaliyoti, raqamlashtirish jarayonlari va xalqaro tajriba asosida bolalar huquqlarini himoya qilish mexanizmlarining samaradorligi yoritiladi.*

Kalit so'zlar: *oila huquqi, bolalar huquqlari, bolaning manfaatlari, aliment majburiyatlari, sud himoyasi, xalqaro standartlar.*

Kirish.

Hozirgi globallashuv sharoitida oila instituti jamiyatning asosiy bo'g'ini sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Oila huquqi esa oilaviy munosabatlarni tartibga solish bilan bir qatorda, bolalar huquq va erkinliklarini ta'minlashga xizmat qiluvchi muhim huquq sohalaridan biri hisoblanadi. Xalqaro huquqda bolalar manfaatlarining ustuvorligi universal tamoyil sifatida e'tirof etilgan bo'lib, ushbu yondashuv milliy qonunchilikka ham izchil tatbiq etilmoqda.

Asosiy qism.

Bolaning manfaatlari tushunchasi zamonaviy oila huquqida keng qamrovli mazmunga ega. U nafaqat bolaning moddiy ta'minoti, balki uning

ruhiy, ma’naviy va ijtimoiy rivoji uchun zarur shart-sharoitlarni ham o‘z ichiga oladi. BMTning Bola huquqlari to‘g‘risidagi Konvensiyasiga muvofiq, bolaga oid barcha qarorlarda uning eng yaxshi manfaatlari birinchi o‘ringa qo‘yilishi shart.

Milliy qonunchilikda oila huquqi sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar, xususan, aliment majburiyatlarini ta’minlash, ota-onalik huquqidan mahrum qilish institutini takomillashtirish, vasiylik va homiylik mexanizmlarini rivojlantirish bolalar huquqlarini himoya qilishga xizmat qilmoqda. Sud amaliyotida bolaning fikrini inobatga olish, oilaviy nizolarni hal etishda mediasiya institutidan foydalanish holatlari kengaymoqda.

Shuningdek, raqamli texnologiyalarning joriy etilishi oilaviy-huquqiy munosabatlarda bolalar huquqlarini tezkor va samarali himoya qilish imkonini bermoqda. Elektron sud ishlari, onlayn murojaatlar va yagona davlat axborot tizimlari orqali bolalar manfaatlarini ta’minlashning yangi mexanizmlari shakllanmoqda.

Xulosa.

Oila huquqida bolalar manfaatlarining ustuvorligi tamoyili zamonaviy huquqiy islohotlarning markaziy yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu tamoyilni samarali amalga oshirish qonunchilikni izchil takomillashtirish, sud-huquq amaliyotini rivojlantirish hamda xalqaro huquq normalarini milliy tizimga uyg‘unlashtirishni talab etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining Oila kodeksi. — Amaldagi tahrir.
3. O‘zbekiston Respublikasining “Bola huquqlarining kafolatlari to‘g‘risida”gi Qonuni.
4. BMT. Bola huquqlari to‘g‘risidagi Konvensiya, 1989.
5. Saidov A.X. Inson huquqlari va oila huquqi. — Toshkent: Adolat, 2022.

6. Rustamboyev M.X. Oila huquqi. — Toshkent, 2021.

7. Karimova D.R. Bolalar huquqlari: milliy va xalqaro standartlar. — Toshkent, 2022.

8. UNICEF rasmiy axborot portali — bolalar huquqlari bo‘yicha ma’lumotlar.

9. O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi rasmiy veb-sayti.

10. O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi rasmiy axborot portali.

11. BMT Inson huquqlari bo‘yicha rasmiy sayti.

12. Ilmiy elektron kutubxonalar (Google Scholar, ResearchGate).